

תפילה בלא כוונה

ביאור הלכה ק"א, א, ד"ה * והאידינא אין * והאידינא אין חוזרין וכו' - לכאורה כונתו אם סיים השמ"ע ולא כיון באבות אבל אם עומד אצל אתה גבור ונזכר שלא כיון באבות כיון דמצד הדין לא יצא בזה האיך נאמר לו שיברך עוד ברכות שלא יצא בהם אחרי דחסר לו ברכת אבות וכי מפני שקרוב שלא יכיון נאמר לו שיברך עוד ברכות שבודאי לא יצא בהם כן היה נראה לי אבל מדברי הח"א כלל כ"ד דין ב' משמע דאינו חוזר אפילו עומד אצל אתה גבור ויותר נ"ל עצה אחרת באופן זה שלא יאמר עוד עתה כלל וימתין על הש"ץ שיאמר ברכת אבות ויכוין לצאת וכשיגיע הש"ץ לברכת אתה גבור יתחיל בעצמו דהלא בתפלה ק"ל דאינו מוציא אלא דוקא מי שאינו בקי משא"כ באבות כיון שאינו יכול לברך אותה בעצמו:

בית יוסף אורח חיים סימן קא:
כתוב בסמ"ק (סי' יא ט.) אם אינו יכול לכוין בכל ברכות י"ח יכוין באבות ומודים ואם אינו יכול לכוין בשניהם יכוין באבות עד כאן וצריך תלמוד מנין לו דעדיף מודים טפי משאר ברכות:

משנה ברורה (סימן צח, ס"ק א):
ואל יכוון האדם בשמות ויחודים רק יתפלל כפשוטו להבין הדברים בכונת הלב אם לא מי שהוא בא בסוד ה' ויודע לכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו, דאי לא הכי ח"ו מקלקל בזה הרבה עיין מ"א בשם הזוהר ובתשובת רש"ל סימן צח כתב באורך, והעיד על הר"ש שאמר אחרי שלמד סתרי הקבלה שהוא מתפלל כתינוק בן יומו. ועיין בפני יהושע שכתב דאלו הכוונות המבוארים כאן בשו"ע אי

שולחן ערוך סימן ק"א, א:
המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוין בכולם, לפחות יכוין באבות; אם לא כיון באבות, אף על פי שכיון בכל השאר, יחזור ויתפלל.
הגה: והאידינא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין, אם כן למה יחזור (טור).

שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן ח מסקנא דדינא שמי שלא כיון בתפלתו אף באבות רשאי לחזור ולהתפלל בתורת נדבה. ויתאמץ לכוין בכל לבו. ואפשר ג"כ לחזור ולהתפלל בדרך תנאי, אם הוא חייב לחזור ולהתפלל כדברי מרן, תהיה לחובתו ואם אין לו לעשות כן (וכד' הרמ"א) תהיה בתורת נדבה. ומ"מ אין לעשות כן אא"כ דרכו תמיד לכוין לכל הפחות באבות, ותקראן אותו כאלה בדרך מקרה שלא נתכוון הפעם, לכן יחזור בתנאי דנדבה. אבל אם אין דרכו לכוין תמיד, אינו חוזר כלל, הואיל וקרוב לודאי שלא יכוין. וגם כשנעשה לו כן באקראי אינו חוזר ומתפלל אא"כ חלפה שעת טרדתו ובהילותו וקים ליה בנפשיה דמצוי מכוין. אבל אם אינו בטוח בכך אין לו לחזור ולהתפלל כלל.

משנה ברורה סימן קא ס"ק ד
והאידינא וכו' - כתב הח"א נ"ל כיון דמצד הדין צריך לחזור ולהתפלל עכ"פ אם נזכר קודם שאמר בא"י בסוף ברכה יחזור לומר מאלקי אברהם וכו':

אפשר לכוון בשעת התפילה רק קודם, ובתפילה צריך לכוון פירוש המלות, ע"ש.

אגרות ראיה (ב, תיד):

ולעניין התפילה על פי הכוונות, אין פלא אם גאון עולם כהחתם סופר ז"ל, שהיה טרוד בטרתת ישיבה ועול הציבור... כתב על עצמו, שלא יוכל להתפלל על פי כוונות האריז"ל בתמידות...

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תכג:

ועל ענין התפלה שאמרת כי בלתי הכוונה נחשבת כמאומה לעובד באמת כי הכוונה יסוד הכל. אבל הכוונות רבות ונחלקות למדרגות רבות זו לפנים מזו כפי רבוי הידיעות והשגות. מן הקטן שבאישים ועד משה רבינו עליו השלום. ולפי השגת כל אחד ואחד ימצא חן. והמדרגה הראשונה שבכוונות שכל ישראל עומדים עליה היא שהכל יודעים ומודים שיש אלוה יתברך מחוייב המציאות חדש העולם ברצונו כאשר רצה. ושנתן תורה לעמו ישראל בסיני תורת אמת וחקים ומשפטים צדיקים. ולו אנחנו ולפניו נעבוד. והוא שצונו למסור נפשותינו אליו בקראינו השם. ואליו נודה ולפניו נתפלל כי מאתו

נמצא הכל. והוא המשגיח והמשקיף על מעשינו לגמול ולשלם שכר. ועל הכונה הזאת יתפלל כל מתפלל בישראל. ואפי' הנשים ועמי הארץ וכלם מקבלים שכר חלף עבודתם אשר הם עובדים. ואפילו מי שאינו יודע לכוין המלות ומחליף מלה במלה מקבל שכר על הכונה הכללית. וכן אמרו ז"ל (שיר השירים ב') ודגלו עלי אהבה. וחס ושלום למנוע מהתפלל כל מי שאינו יודע לכוין בכונות שמכוונים אליהם גדולי החכמים.

תרומת הכרי (הקדמה, אות ג):

אמנם, גם אם איננה [התפילה] בכוונה, אינה נדחית לגמרי, אבל היא מונחת בקרן זווית, ואם יתפלל אחר כך בכוונה, יש בו כוח להעלותה... וזו אשר כיוונו בה חז"ל שגדולה תפילה מהקרבת...

אורות התשובה (טו, ח):

כמו שהדין נוהג בתשובה, כך הוא נוהג בתפילה. ישנם דברים המעכבים את התפילה... ואז אור התפילה הבאה מתוך הדברים המעכבים, הולך למישרים ביל גדול, בגבורה של מעלה, ומפליש נתיבות להמון תפילות נידחות של עצמו של כל העולם...